

**Az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület
2017. december 8-án tartott ülésén
elfogadott állásfoglalások**

7.

A magánszakértői vélemény elkészítésére sor kerülhet a magánszakértői vélemény benyújtására tett indítvány előterjesztését megelőzően. A már megelőzően elkészített magánszakértői vélemény csatolható a keresetlevélhez. Ez azonban ebben a stádiumban még nem minősül magánszakértői véleménynek, csupán a magánszakértő alkalmazására tett indítvány indokának.

A magánszakértői véleménynek a keresetlevél benyújtása előtti elkészítése esetén a magánszakértő e törvény szerinti perbeli kötelezettségeinek elmulasztása a Pp. 316. § (2) bekezdés b) pontja szerint az aggályosság kockázatát vonhatja maga után, különösképpen akkor, ha nem pótolható kötelezettségmulasztás történt, kivéve, ha bírói felhívás ellenére azt az ellenérdekű fél nem kifogásolja. Mindazokban az esetekben, amelyekben még a per során pótolhatók az elmulasztott kötelezettségek, mód van rá, hogy a szakértő kiegészítse a véleményét. Ha az a kiegészítés után is aggályos marad, akkor szakvéleményként nem vehető figyelembe.

A Pp. 4. § (1) bekezdésében megfogalmazott, a felek eljárás-támogatási kötelezettségéből adódóan – a 3. § szerinti perkoncentráció elvével összhangban – mind a feleknek, mind a bíróságnak a bizonyítékok mielőbbi rendelkezésre állására kell törekedniük annak érdekében, hogy a jogvita – az utóbbi jogszabályhely értelmében – lehetőleg egy tárgyaláson elbíráلható legyen. Ennek teljes mértékben ellentmondana az az értelmezés, amely a – sokszor időigényes – magánszakértői vélemény elkészítésének lehetőségét csak a bíróság Pp. 302. § (2) bekezdése szerinti engedélye után biztosítaná.

A magánszakértői vélemény elkészítésénél irányadó garanciális szabályok – kiemelten a Pp. 303. § (2) bekezdésében a magánszakértő perbeli kötelezettségeit megfogalmazó szabályok (bár a törvény szóhasználata szerint: „a perben köteles” megfogalmazással kifejezetten perbeli kötelezettségeket írnak elő a magánszakértő részére) –, nem zárják ki, hogy a perbeli kötelezettségeket akár a bizonyítási eljárás (azaz a per osztott szerkezete miatt az érdemi eljárási szakaszt megelőző perfelvételi szakaszban, vagy akár azt megelőzően, még a keresetlevél benyújtása) előtt is teljesítse a magánszakértő.

A bizonyító fél kockázatviselésének (a korábban elkészített szakvélemény felhasználhatóságának, magánszakértői minősülésének, illetve aggályosságának) körébe eső kérdés, hogy betartotta-e az általa megbízott szakértővel a Pp. 303. § (2) bekezdésében foglaltakat annak érdekében, hogy ezek hiánya ne zárja el a perben a már elkészült szakvélemény magánszakértői véleményként történő felhasználhatóságától. Ha a garanciális szabályokat a szakértő nem tartotta be, akkor a bizonyító fél által készített vélemény csak „vélemény”, de nem „magánszakértői”, tehát magánszakértői véleményként nem lesz felhasználható a perben.

(Pp. 3. §, 4. § (1) bekezdés, 302. § (2) bekezdés, 303. § (2) bekezdés, 316. § (2) bekezdés b) pont)

8.

Ha az igazságügyi szakértői intézmény vagy igazságügyi szakértői intézet mint magánszakértő vezetője nem bejegyzett igazságügyi szakértőt jelöl ki az eljárásra, hanem az adott szakterületen szakmai jártassággal rendelkező alkalmazottat, akkor az alkalmazottat kell magánszakértőként meghallgatni, nem a magánszakértői véleményt adó intézmény vezetőjét.

Az igazságügyi szakértői intézmények, illetve intézetek végezhetnek megbízás alapján is igazságügyi szakértői tevékenységet, így magánszakértői véleményt is készíthetnek a megjelölt alkalmazottaik.

A magánszakértői véleményt készítő alkalmazott meghallgatását támasztja alá a Pp. 304. (5) bekezdése is, amely szerint a bíróság a magánszakértő meghallgatása előtt megállapítja a magánszakértő személyazonosságát, igazságügyi szakértő esetén a magánszakértő nevének, szakértői igazolványa számának és elérhetőségi címének rögzítésével.

A szakvéleményt készítő alkalmazott tehát szakértőként meghallgatható attól függetlenül, hogy nem igazságügyi szakértő, mert az eljárására az igazságügyi szakértőkre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(Pp. 304. § (5) bekezdés)

9.

A bíróságnak akkor célszerű a más eljárásban kirendelt szakértő által készített szakvélemény beszerzése iránt intézkednie, ha a fél számára a szakvélemény beszerzése nem lehetséges, az jelentős nehézséggel vagy aránytalan többletköltséggel járna számára, valamint ha a másik eljárás iratait egyéb okból is be kellene szerezni.

A Pp. 306. § (1) és (2) bekezdései úgy rendelkeznek, hogy ha a bíróság helyt ad a fél más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye felhasználására irányuló indítványának, a bizonyító fél köteles a szakkérdés tárgyában készített szakvéleményt a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül benyújtani, vagy ha az „célszerű”, a bíróság intézkedik a szakvélemény beszerzése iránt.

A Pp. 3. §-ában rögzített perkoncentráció elvét szem előtt tartva törekedni kell arra, hogy az eljárás költséghatékony és az ügy észszerű határidőn belül befejezhető legyen.

Mindezért – bár sem a normaszöveg, sem a törvényjavaslat indokolása nem tartalmaz arra vonatkozóan iránymutatást, hogy a célszerűség körében pontosan mit kell értékelni – a bíróság részéről célszerű a szakvélemény beszerzése iránt intézkedni, különösen akkor, ha a fél számára a szakvélemény beszerzése nem lehetséges, az jelentős nehézséggel vagy aránytalan többletköltséggel járna, valamint ha a más eljárás iratait egyéb okból is be kellene szerezni.

(Pp. 306. § (1) és (2) bekezdések)

10.

A szakértői munkaterv elkészítésének költségét főszabály szerint a bizonyító félnek kell előlegeznie.

A szakértői munkaterv elkészítésének költségét főszabály [Pp. 318. § (2) bekezdés és 79. § (1) bekezdés] szerint – a törvényjavaslathoz fűzött indokolásból is egyértelműen megállapíthatóan – a bizonyító félnek kell előlegeznie.

A Pp. 306. § (3) bekezdése és 307. § (1) bekezdés c) pontja szerinti esetben – ha más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményének felhasználásakor további kérdések megválaszolása, vagy annak aggályossága kiküszöbölése szükséges – akár a bizonyítás, akár az ellenbizonyítás körében, ezáltal bármelyik fél részéről felmerülhet a további kérdések tisztázásának, illetve a szakvélemény aggályossága kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás adása iránti érdek, ami további – díjvonzattal járó – szakértői közreműködést igényel.

Ezekben az esetekben – a konkrét perbeli bizonyítási helyzettől függően – a további kérdések megválaszolásában, illetve az aggályosság kiküszöbölésében érdekelt fél mint indítványozó köteles a munkaterv költségét előlegezni.

(Pp. 79. § (1) bekezdés, 306. § (3) bekezdés, 307. § (1) bekezdés c) pont, 318. § (2) bekezdés)

11.

A Pp. 275. § (1) bekezdésében előírt tartalmi elemek nem vonatkoznak a Pp. 336. § (1) bekezdése alapján előterjesztett előzetes bizonyítási kérelemre, kivéve, ha azt a bizonyító fél a per folyamán terjeszti elő.

A Pp. 275. § (1) bekezdése szerint a bizonyítási indítványban a fél köteles megjelölni a bizonyítani kívánt tényt, a bizonyítási eszközt és a bizonyítási módot. Új előírásként jelenik meg, hogy a bizonyítási indítványban a fél köteles röviden megindokolni a bizonyítási eszközök bizonyításra való alkalmasságát is. Az előzetes bizonyítás iránti kérelem tartalmi elemeit a Pp. 336. § (1) bekezdése határozza meg.

Jogértelmezési kérdésként merült fel, hogy a Pp. 336. § (1) bekezdésében nem szereplő indokolási kötelezettség, mint a bizonyítási indítvány vonatkozásában megjelenő új minőségi követelmény alkalmazható-e előzetes bizonyítás esetén is. Ezzel kapcsolatban két álláspont ismert:

Az egyik álláspont szerint a 336. § az előzetes bizonyítás elrendelése iránti kérelemre vonatkozó speciális szabályokat tartalmazza, figyelemmel arra, hogy mind a per előtt, mind a per során előterjesztett előzetes bizonyítás iránti kérelemnek szükségképpen speciális kellékei vannak; ez a kérelem is tartalmaz azonban bizonyítási indítványt, amelyre a 275. § által támasztott szigorú minőségi követelmények szintén irányadók, következésképpen az említett §-okat együtt kell alkalmazni.

A másik – többségi – álláspont szerint, ha az előzetes bizonyításra vonatkoznának a 275. §-ban foglaltak is, akkor a 336. §-ban szereplő felsorolás nem tartalmazna olyan elemet, ami már szerepel az előbb említett §-ban, vagyis a Pp. 336. §-a a 275. §-hoz képest speciális előírásokat tartalmaz. A per megindítását megelőzően előterjesztett előzetes bizonyítás esetében a bizonyítási indítvánnyal szemben annak természeténél fogva sem támaszthatók olyan szigorú követelmények, mint a per során előterjesztett bizonyítási indítvánnyal szemben, figyelemmel arra, hogy a kérelmet előterjesztő fél nem rendelkezik minden – a későbbiekben a perfelvétel során tisztázandó – információval.

(Pp. 275. § (1) bekezdés, 336. § (1) bekezdés)

12.

A szakértői testület kirendelését a Pp. lehetőségként és nem kötelező jelleggel szabályozza arra az esetre, ha a szakkérdés jogszabály alapján szakértői testület szakterületébe tartozna. A szakkérdés jelentősége, súlya, a szakvéleményben szereplő ellentmondás, az aggály mértéke lehet irányadó annak eldöntése során, hogy a „harmadik körben” további szakértő vagy szakértői testület kirendelésére kerüljön sor.

A Pp. a szakértői bizonyítás körében következetesen alkalmazza azt az elvet, hogy a szakértő kirendelésére, a szakvélemény kiegészítésére, illetőleg új szakértő kirendelésére főszabályként csak indítványra, mégpedig a bizonyító fél indítványára kerülhet sor [Pp. 317. § (2) bekezdés].

A Pp. 315. § (2) bekezdés alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a bizonyító fél indítványa alapján elkészített első szakvélemény – annak kiegészítését követően – aggályos és az aggály új szakértő kirendelésével sem küszöbölhető ki. A „második új” szakértő kirendeléseként sor kerülhet szakértői testület alkalmazására is, ennek azonban feltétele, hogy a szakkérdés jogszabály alapján szakértői testület szakterületébe tartozzon.

„A bíróság szakértői testületet rendelhet ki” megfogalmazás azt jelenti tehát, hogy a bíróság diszkrecionális jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy szakértői testületet vagy további szakértőt rendel ki.

(Pp. 315. § (2) bekezdés, 317. § (2) bekezdés)

13.

A szakértői vélemény ún. alaki követelményének megsértése esetén a szakvélemény hiányos és aggályos is egyúttal. A hiány a perben pótolható. Ha azonban az aggályosság nem küszöbölhető ki, a szakvélemény bizonyítékként nem vehető figyelembe.

A Pp. 316. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos, ha hiányos, illetve nem tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit. Ez a hiány a 316. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltak szerint a magánszakértői véleményt is aggályossá teszi.

Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (Szaktv.) és az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet – garanciális okból – tartalmi és alaki követelményeket fogalmaz meg a szakértői véleményekkel szemben. Az ún. alaki követelmények (a szakértő aláírása, nyilvántartási száma, bélyegzőjének lenyomata, a szakértői intézmény vagy intézet nevében eljáró szakértő neve, szakterülete, intézmény vagy intézet bélyegzője) megsértése esetén a szakvélemény ezért hiányos és aggályos; a hiányosság azonban a perben korrigálható. Ha viszont az aggályosság nem küszöbölhető ki, a szakvélemény a Pp. 316. § (3) bekezdése alapján bizonyítékként nem vehető figyelembe.

(Pp. 316. § (1) bekezdés a) pont, 316. § (2) bekezdés a) pont, 316. § (3) bekezdés)

14.

Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (Szaktv.) 56. §-a alapján a magánszakértő részére meg kell küldeni az ügy érdekében hozott jogerős határozatot.

A Szaktv. 56. §-a az 1952. évi Pp. szabályozásához igazodóan rendelkezik arról, hogy a bíróságnak a szakértő részére meg kell küldenie az ügy érdekében hozott jogerős határozatát. A korábitól eltérő elvi szabályozást jelent azonban az új Pp.-ben, hogy a kirendelt szakértő szakvéleménye és a magánszakértő szakvéleménye egyenrangú bizonyíték a perben; általános lehetőség a magánszakértő alkalmazása [Pp. 302. § (1) bekezdés].

A Szaktv. 56. §-ában foglalt szabályozás indoka nyilvánvalóan a szakértői munka megítélésének bíróság általi visszacsatolása, vagyis annak jelzése a szakértő részére, hogy a szakvélemény kellően megalapozott volt-e, vagy ellenkezőleg, az oly mértékben volt aggályos, hogy azt a bizonyítékok során nem lehetett figyelembe venni. E szabályozási cél mellett nem lehet különbséget tenni a magánszakértői vélemény és a kirendelt szakértő által készített szakvélemény között, figyelemmel arra, hogy a Pp. ezeket egyenrangú bizonyítékként szabályozza és a Szaktv. sem szűkíti a szakértő fogalmát a kirendelt szakértőre.

(Pp. 302. § (1) bekezdés)

15.

A perfelvételt lezáró végzést nem kell indokolni. Amennyiben a perfelvételi tárgyaláson a jogvita szempontjából lényeges nyilatkozatok bírói összefoglalásának a felek további előadása ellentmond, a bíróság akkor jár el helyesen, ha a perfelvétel lezárása előtt felhívja a feleket végleges álláspontjuk összefoglalására, majd ennek eredményét megfelelő részletességgel a jegyzőkönyvbe foglalja.

A perfelvétel lezárására a Pp. 60. és 61. alcíme alapján kétféle módon kerülhet sor: a perfelvételi tárgyaláson vagy annak mellőzése mellett. A perfelvételi tárgyalásra vonatkozó, Pp. 194. § (1) bekezdése és a tárgyalás nélküli lezárását engedő 198. § a törvényes feltételek fennállása esetében azonosan rendelkezik akként, hogy a perfelvétel lezárására végzéssel kerül sor, amelyhez a bíróság kötve van. A lezárással és az alaki jogerőre utalással kapcsolatban a törvény szövege teljesen megegyező.

Az eljárási törvény további feltételt nem támaszt a végzés tartalmával kapcsolatban, és arra az érdemi tárgyalási szak egyéb rendelkezéseiből [különösen a Pp. 214. § (1) bekezdéséből] sem lehet következtetni. A határozatban elegendő a bírósági rendelkezés tényének megállapítása. A határozat alaki jogereje azzal a következménnyel jár, hogy a perfelvételt lezáró végzés utóbb nem változtatható meg, ehelyett a törvényi feltételek (kereset- és ellenkérelem-változtatás) bekövetkezésekor a perfelvétel kiegészítésére kerülhet sor. Erre és a lezárás joghatásaira azonban a feleket – hasonlóan a tárgyalás berekesztéséhez fűződő joghatáshoz – külön figyelmeztetni nem kell.

(Pp. 194. § (1) bekezdés, 198. §, 214. § (1) bekezdés)

16.

A társasházi közgyűlési határozat érvénytelenségének megállapítására irányuló per vagyoni jogi per.

A Pp. az 1952. évi Pp.-vel szemben meghatározza a vagyoni jogi per fogalmát, a miniszteri indokolás szerint kifejezetten a hatásköri szabályok megfelelő értelmezése érdekében.

Tekintve, hogy a polgári jog a felek személyi állapotát, személyiségi jogait és vagyoni viszonyait szabályozza, és a Pp. 7. § (1) bekezdés 18. pontja utóbbihoz köti a vagyoni jogi per fogalmát, a társasházi közgyűlési határozatok érvénytelenségének megállapítására irányuló perek – mivel a közgyűlés a tulajdonostársak vagyoni jogain alapuló kérdésekben határoz – a jogalkotó szándéka szerint a vagyoni jog per kategóriájába tartoznak.

A per tárgyának értékét tekintve ezek a perek az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 39. § (3) bekezdésének hatálya alá tartozó, úgynevezett meg nem határozható pertárgyértékű perek, amelyekben a Pp. általános hatásköri szabálya szerint [Pp. 20. § (3) bekezdés a) pont] a bíróság jár el.

(Pp. 7. § (1) bekezdés 18. pont, 20. § (3) bekezdés a) pont)